

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/32/2019
Identifikačné číslo spisu: 2296899591
Dátum vydania rozhodnutia: 15.04.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Branislav Král
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:2296899591.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ X. X. Q., nar. XX. XX. XXXX, bývajúceho vo B., E. X-X, X/X, Y, 2/ H. Q., nar. XX. XX. XXXX, bývajúcej vo B., E. X-X, X/X, Y, zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Némethom, so sídlom v Šamoríne, Věterná 43, proti žalovanej U.O. B., nar. XX. XX. XXXX, bývajúcej v P., D. T. XXX, Q. Y., zastúpenej advokátkou JUDr. Evou Bubniakovou, so sídlom v Dunajskej Strede, Krížna 8, o zaplatenie 12.256,11 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 5C/ 171/1996, o dovolaní žalobkyne 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 22. novembra 2017 sp. zn. 10Co/221/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 22. novembra 2017 sp. zn. 10Co/221/2017 a rozsudok Okresného súdu Dunajská Streda zo 14. marca 2017 č. k. 5C/171/1996-806 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Dunajská Streda na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Dunajská Streda (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 14. marca 2017 č. k. 5C/171/1996-806 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali zaplatenia sumy 12.256,11 eur s príslušenstvom, titulom vydania bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľnosti bez uzavretej nájomnej zmluvy, žalobcom uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť trovy štátu v sume 495,83 eur a žalovanej priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu. Uviedol, že nárok žalobcov je premlčaný a z dôvodu vznesenia námietky premlčania žalovanou, nebolo možné takýto nárok priznať. Nesúhlasil s tvrdením žalobcov, že si nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatnili už v pôvodnej žalobe. Podľa názoru súdu prvej inštancie si žalobcovia, po prvýkrát v konaní, uplatnili nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia až podaním z 10. decembra 2009 (č. l. 76), označenom ako „upresnenie opravného podania z 27. mája 2002“. Nakoľko dvojročná subjektívna premlčacia doba (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka) u poslednej splátky začala plynúť 1. augusta 1998 a táto uplynula dňa 1. augusta 2000, bol nárok premlčaný. Z uvedených dôvodov súd vyhodnotil vznesenú námietku premlčania žalovanou za dôvodnú. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 C. s. p.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 22. novembra 2017 sp. zn.

10Co/221/2017 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej priznal voči žalobcom 1/, 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Stotožnil sa so skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie, ako i s jeho právnym posúdením veci (v otázke premlčania uplatneného nároku); žalobcami uplatnené odvolacie dôvody nepovažoval za dôvodné. Uviedol, že žalobcovia sa stali vlastníkami špecifikovaných nehnuteľností, ktorých časť užívala žalovaná. Po tom, ako žalobcovia viackrát menili svoju žalobu, predmetom konania zostal nárok na zaplatenie sumy 12.256,11 eur s príslušenstvom, titulom bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností žalovanou v období od 1. apríla 1994 do 31. júla 1998. Žalovaná tieto užívala bez uzavretej nájmovej zmluvy, a preto na jej strane vzniklo bezdôvodné obohatenie na úkor žalobcov, ktorého výška zodpovedá hodnote obvyklého nájmoveho. Právo na vydanie bezdôvodného obohatenia je majetkovým právom, ktoré sa premlčuje podľa ustanovenia § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to v subjektívnej dobe (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ako aj v objektívnej dobe (§ 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Ak sa povinný subjekt premlčania dovoľá, nemožno oprávnenému právo na vydanie získaného bezdôvodného obohatenia priznať, ak márne uplynula aspoň jedna z uvedených lehôt. Žalobcovia si uplatňovali nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 1. apríla 1994 do 31. júla 1998, a preto 3-ročná objektívna premlčacia doba im uplynula dňom 31. júla 2001. Pre danú vec bolo potom rozhodujúce, kedy si žalobcovia nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatnili. Z obsahu jednotlivých podaní žalobcov odvolací súd ustálil, že žalobcovia si v konaní uplatňovali dva samostatné peňažné nároky, a to 1/ žalobou doručenu súdu dňa 30. septembra 1996 nárok na odškodné, resp. náhradu škody vo výške 1.000 Sk mesačne od 1. septembra 1996 do vypratania pozemkov, ktorého výšku upresnili podaním doručeným súdu dňa 27. mája 2002 tak, že si tento nárok uplatnili vo výške 59.000 Sk, pričom v tejto časti následne žalobu zobrali späť a súd prvej inštancie uznesením z 1. júna 2010 č. k. 5C/171/1996-310 konanie v tejto časti zastavil (rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave z 28. marca 2013, č. k. 9Co/28/2013-349, 2/ rozšírením žaloby doručeným súdu dňa 27. mája 2002 nárok na nájomné, resp. bezdôvodné obohatenie pôvodne vo výške 147.500 Sk s príslušenstvom za obdobie od 1. septembra 1996 do 31. júla 1998, nakoniec vo výške 12.256,11 eur s príslušenstvom. Odvolací súd mal za to, že nárok na nájomné, ktorého právnu kvalifikáciu neskôr žalobcovia zmenili na nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, bol prvýkrát uplatnený až dňa 27. mája 2002. Účinky riadne uplatneného nároku podaním žaloby na súd nastali iba vo vzťahu k nároku na odškodné/náhradu škody dňa 30. septembra 1996 a vo vzťahu k nároku na nájomné/bezdôvodné obohatenie až dňa 27. mája 2002. Vzhľadom na uplynutie 3-ročnej objektívnej premlčacej doby, nebolo ďalej potrebné skúmať plynutie 2-ročnej subjektívnej premlčacej doby, pričom do úvahy neprichádzala ani aplikácia 10-ročnej premlčacej doby, keďže z konania žalovanej úmysel získať bezdôvodné obohatenie nevyplýval. Nakoľko žalovaná právne relevantným spôsobom (opakovane) vzniesla námietku premlčania (na pojednávaní pred súdom prvej inštancie dňa 1. júna 2010, v písomných podaniach adresovaných súdu - č. l. 232, č. l. 781 a č. l. 786) odvolací súd bol zhodne so súdom prvej inštancie toho názoru, že nebolo možné žalobcom premlčané právo priznať (§ 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Uplatnením námietky premlčania na súde totiž prestáva byť subjektívne právo vynútiteľné. Za nedôvodnú vyhodnotil odvolací súd argumentáciu žalobcov ohľadne neurčitosti vznesenej námietky premlčania ako i námietku nedostatočného odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 25 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 C. s. p.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa 2/ s tým, že jeho prípustnosť vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. e/, f/ a § 421 C. s. p. Zároveň napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu považovala za nepreskúmateľné. Nesúhlasila s tým, že si nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatnila až podaním z 27. mája 2002. Odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí odklonil od právnych záverov toho istého súdu vyjadrených v jeho rozhodnutí z 28. marca 2013 č. k. 9Co/26/2013-342, kde tento o. i. konštatoval i to, že „dôvodnosť námietky premlčania súd skúma vo vzťahu k nároku uplatneného žalobou, pričom nie je významné ako účastníci právne nárok kvalifikovali po právnej stránke a z akých právnych dôvodov bola námietka premlčania vznesená“. Žalobkyňa nepovažuje nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za premlčaný, nakoľko už pôvodne podanou žalobou z 28. septembra 1996 sa žalobcovia domáhali vydania bezdôvodného obohatenia, ktorý nárok v žalobnom návrhu iba nesprávne označili ako „nájomné“ a „odškodné“. Z obsahu žaloby však jednoznačne vyplývalo, že sa ňou domáhali vypratania nehnuteľností, ďalej nájmoveho a odškodného -

náhrady škody vo výške 1.000 Sk mesačne od 1. septembra 1996 do vypratania nehnuteľností žalovanou. Skutkovým a právnym základom podanej žaloby bolo neoprávnené užívanie predmetných nehnuteľností žalovanou, z čoho jednoznačne vyplývalo, že išlo o užívanie nehnuteľností bez právneho dôvodu, čomu zodpovedal nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Nebolo povinnosťou žalobcov označiť svoj nárok aj po právnej stránke (právnou kvalifikáciu nároku). Podaním žaloby tak bola zachovaná lehota na uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 107 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Uviedla, že už len samotná skutočnosť, že sa žalobou domáhali vypratania nehnuteľností, potvrdzovala jednoznačný záver, že skutkovým a právnym základom podanej žaloby bolo neoprávnené užívanie nehnuteľností žalovanou, a to bez ohľadu na to, že bol žalovaný nárok označený ako „nájomné alebo odškodné“. Žalobcovia sa od podania žaloby domáhali toho istého nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, na tom istom skutkovom a právnom základe, ktorým bolo neoprávnené užívanie nehnuteľností žalovanou. Tento skutkový základ sa počas celého konania nijako nemenil. Rozhodnutia súdov, ktorými bol nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia zamietnutý z dôvodu premlčania, tak spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci v otázke premlčania. Uvedené potom predstavuje porušenie práva žalobcov na spravodlivý proces. Uviedla, že viackrát doplňovali (nie menili, čo do skutkového a právneho základu veci) svoju žalobu nakoľko: 1/žalovaná popierala existenciu ústne uzatvorenej nájomnej zmluvy, čo žalobcovia akceptovali a preto sa nájom zmenil na bezdôvodné obohatenie, 2/ konanie bolo prerušené do právoplatného skončenia konania vedeného na súde prvej inštancie pod sp. zn. 4C/204/1996. Nesúhlasila s tvrdením odvolacieho súdu, že si pôvodnou žalobou uplatnila iba peňažný nárok na odškodné/náhradu škody a teda že predmetom žaloby nebol nárok na zaplatenie nájomného, ako ani s tvrdením tohto súdu, že uplatnenie takéhoto nároku nevyplývalo zo znenia žaloby ani z formulácie žalobného návrhu. Práve naopak, táto skutočnosť bola od začiatku jasná tak konajúcej sudkyňi, ako aj žalovanej, jej právnenému zástupcovi i právnenému zástupcovi žalobkyne. Uplatnenie takéhoto nároku jasne vyplývalo aj zo znenia žaloby a jej petitu, kde sa uvádzalo, že „žalovaná je povinná zaplatiť okrem nájomného aj odškodné....“. Celý text žaloby sa potom týkal neuhradeného nájomného vo výške 2.500 Sk mesačne i s poukazom na pripojené listinné dôkazy k žalobe, a preto z podanej žaloby ako i príloh k nej jednoznačne vyplývalo, že žalovaná neplatila nájomné a že dlhovala na nájomnom. Podanie doručené súdu dňa 19. mája 1997 vo veci určenia okruhu žalovaných a odôvodnenia odškodného - náhrady škody, bolo iba reakciou na povinnosť uloženú im súdom (č. l. 36), pričom bolo zrejmé, že čo sa týkalo nájomného, súd od nich žiadnu špecifikáciu nežiadal - z údajov obsiahnutých v žalobe ohľadne nájomného bolo súdu všetko jasné. Z ich listu z 29. novembra 2001, zaslaného konajúcej sudkyňi, vyplývalo okrem oznámenia, že trvajú na podanej žalobe i to, že zastupovaním poverili JUDr. Mariana Zányiho, ktorý v prípade potreby žalobu pozmení - aktualizuje na súčasný stav. Za nesprávny, preto považovala záver odvolacieho súdu, že vo vzťahu k ďalšiemu samostatnému nároku na nájomné (nedoplatok na nájomnom) bol tento zrozumiteľne uplatnený až podaním, doručeným súdu dňa 27. mája 2002 (č. l. 75 - 76), resp. ďalším opravným podaním zo 4. júna 2002 (č. l. 78), kde žalobcovia iba výpočtom upresnili, že si uplatňujú nájomné za obdobie od 1. apríla 1994 do 31. júla 1998 vo výške nedoplatku 55. 040 Sk s príslušenstvom, ktorý tu iba vyčíslili. V podaní JUDr. Zányi jasne uviedol, že „taktiež sa žalobcovia podanou žalobou domáhali nájomného od žalovanej, pričom však svoju žalobu nešpecifikovali, a k špecifikácii ani neboli vyzvaní. V dôsledku tejto skutočnosti týmto podaním žalobu upresňujú tak, že odvolávajú sa na uzavretú nájomnú zmluvu v byte žalovanej, táto bola stanovená výpočtovým listom, pričom výška nájomného bola v sume 2500 Sk a záloha na vodné a stočné vo výške 104 Sk, všetko od 1. apríla 1994“. Ďalšie upresňujúce podanie, doručené súdu dňa 10. decembra 2009 (č. l. 177 - 179), bolo doručené počas plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorá trvala od 14. novembra 2008 do 14. novembra 2010. Podstatná zmena návrhu - resp. číselné vyčíslenie (nie však právny a skutkový základ žaloby) bola síce podaná dňa 8. februára 2016, ale so zachovaním premlčacej doby podľa § 112 Občianskeho zákonníka. V danom prípade nešlo o klasické rozšírenie žaloby, ale len o upresnenie výšky bezdôvodného obohatenia na základe znaleckého dokazovania nariadeného súdom. Odvolací súd tak podsúval vykonštruovanú teóriu o tom, že podanie doručené súdu dňa 27. mája 2002 bolo rozšírením žaloby, hoci išlo len o špecifikáciu žaloby, podanej a doručenej súdu už dňa 30. septembra 1996. Nárok na náhradu škody v sume 59 000 Sk bol na nátlak konajúcej sudkyne žalobcom 1/ vzatý späť, ale nárok na nájomné, pôvodne 147 500 Sk s príslušenstvom, vzatý späť nebol a je doteraz súčasťou žaloby, pričom sa s ním súd prvej inštancie nevysporiadal. Toto pochybenie nenapravil svojím rozhodnutím ani

odvolací súd. Za mylný, považovala názor odvolacieho súdu, že nárok na nájomné, ktorého právnu kvalifikáciu žalobcovia neskôr zmenili na nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, bol prvýkrát uplatnený až 27. mája 2002. Účinky riadne uplatneného nároku podaním žaloby na súd dňa 30. septembra 1996 nastali predovšetkým vo vzťahu k uplatnenému nájomnému/bezdôvodnému obohateniu, ako vyplynulo z dokazovania, a až následne bol uvedený nárok na odškodné/náhradu škody, a to len v žalobnom návrhu. Predmetom konania boli podľa žalobkyne súčasne 2 nároky: 1/zaplatenie nájomného v neurčenej výške a vydanie bezdôvodného obohatenia, nakoľko o návrhoch JUDr. Zányiho na č. l. 75 - 78 doposiaľ rozhodnuté nebolo a návrhy neboli vzaté späť, 2/ zaplatenie nájomného, resp. bezdôvodného obohatenia pôvodne 9.718, 23 eur s príslušenstvom, po vykonanom znaleckom dokazovaní v sume 12.011 eur. Z dôvodu nepreskúmateľnosti oboch rozhodnutí súdov nižších inštancií mala za to, že v konaní došlo k vade podľa § 420 písm. f/ C. s. p. a teda k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Dovolanie podala i z dôvodu podľa § 420 písm. e) C. s. p., keď mala opakovane za to, že od samého začiatku konania, objektívne existovali právne relevantné dôvody, významne spochybňujúce nestrannosť konania, ktoré mali za následok porušenie jej práva na spravodlivý proces. Opierajúc sa o judikatúru, námietku zaujatosti žalobcov a návrh sudkyne na vylúčenie z veci, ako i všetkých sudcov Okresného súdu Dunajská Streda, navrhla, aby v tomto smere vykonal nápravu dovolací súd, zrušil napadnuté rozhodnutia a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a súčasne rozhodol, o vylúčení sudkyne JUDr. Olgy Csémyovej, ako i všetkých sudcov Okresného súdu Dunajská Streda, z prejednávania tejto veci.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie zamietnuť ako nedôvodné, rozhodnutia súdov považovala za vecne správne.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne 2/ bolo podané dôvodne.

6. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 C. s. p.

7. V zmysle § 420 C. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. V zmysle § 421 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C. s. p.). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.).

10. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t. j. či boli splnené

podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania.

11. V civilnom sporovom poriadku sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne. V ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota na podanie dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené osoby, ktoré sú oprávnené podať dovolanie.

12. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) oprávnená osoba, zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.). Dovoláním, ktoré spĺňa náležitosti stanovené zákonom (§ 428 C. s. p.) žalobkyňa 2/ napáda rozsudok odvolacieho súdu, ktorým potvrdil ako vecne správny rozsudok súdu prvej inštancie.

13. Toto dovolanie žalobkyne 2/ posúdil dovolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 C. s. p.) a dospel k záveru, že žalobkyňa 2/ uplatnila dovolací dôvod, kde namietala vady konania podľa § 420 písm. e/, f/ C. s. p. V zmysle tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (písm. e/), alebo ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písm. f/).

14. Pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 420 písm. e/ C. s. p., žalobkyňa 2/ v dovolaní namietala, že vo veci konala a spor na súde prvej inštancie rozhodla, zaujatá sudkyňa JUDr. Oľga Csémyová. Žalobkyňa súčasne namietala i všetkých sudcov Okresného súdu Dunajská Streda, ktorých takisto považovala za zaujatých.

15. Dovolanie prípustné podľa § 420 C. s. p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C. s. p.). Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 C. s. p.).

16. Pokiaľ v dovolaní nie sú uvedené konkrétne okolnosti svedčiace o tom, že v konaní došlo k vade podľa § 420 písm. e/ C. s. p., iba samotné uvedenie tohto ustanovenia v dovolaní, nemožno považovať za dostatočné naplnenie dôvodov, pre ktoré sa dovolanie podáva, lebo dovoláním napadnuté rozhodnutie nemožno preskúmať z hľadiska jeho opodstatnenosti.

17. Žalobkyňa 2/ v závere svojho dovolania uviedla, že ho podáva aj podľa § 420 písm. e/ C. s. p., nakoľko „od samého počiatku konania objektívne existovali právne relevantné dôvody, významne spochybňujúce nestrannosť konania, ktoré majú za následok porušenie práva žalobcov na spravodlivý proces a účinné uplatňovanie ich procesných práv, ako i ochrany ich práv a právom chránených záujmov“. Ďalej uviedla, že „opierajúc sa o judikatúru, námietku zaujatosti žalobcov a návrhu sudkyne na svoje vylúčenie z veci, ako i všetkých sudcov Okresného súdu Dunajská Streda, žiada dovolací súd o nápravu a dožaduje sa, aby dovolací súd dovoláním napádané rozhodnutia zrušil a vrátil súdu prvej inštancie (prípadne inému okresnému súdu) na ďalšie konanie a súčasne rozhodol o vylúčení sudkyne JUDr. Oľgy Csémyovej, ako i všetkých sudcov Okresného súdu Dunajská Streda z prejednania tejto veci“.

18. Podľa názoru odvolacieho súdu žalobkyňa 2/ dovolací dôvod, spočívajúci v uvedení, v čom spočíva vada podľa § 420 písm. e/ C. s. p. nekonkretizovala spôsobom podľa § 431 ods. 2 C. s. p. Žalobkyňa 2/ neuviedla, ktoré konkrétne okolnosti majú/mali svedčiť o tom, že sudkyňa JUDr. Oľga Csémyová, ktorá v danom prípade prejednála a rozhodla spor, je vo veci (so zreteľom na jej pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní - ďalej len „dôvody zaujatosti“) zaujatá, resp. sú zaujatí aj všetci sudcovia Okresného súdu Dunajská Streda. Iba samotný odkaz na „judikatúru, námietku zaujatosti žalobcov vznesenú v pôvodnom konaní a návrh sudkyne na svoje vylúčenie z veci“ takýmto vymedzením odvolacieho dôvodu nie je (§ 433 C. s. p.). Dovolací dôvod podľa § 420 písm. e/ C. s. p.

teda nebol žalobkyňou 2/ vymedzený spôsobom zodpovedajúcim § 431 ods. 2 C. s. p.

19. Napriek vyššie uvedenému, dovolací súd poukazuje na to, že aj za účinnosti C. s. p. je naďalej aktuálny právny názor, podľa ktorého prípustnosť dovolania nezakladá samo tvrdenie dovolateľa o existencii vady zmätočnosti, ale (až) zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 127/2012, 2 Cdo 609/2015, 3 Cdo 29/2016, 4 Cdo 133/2015, 5 Cdo 467/2014, 6 Cdo 5/2014, 7 Cdo 7/2016, 8 Cdo 450/2015). Aj po 1. júli 2016 je tiež aktuálny názor, podľa ktorého neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval (viď R 59/1997).

20. Argumentácia žalobkyne 2/, že JUDr. Oľga Csémyová, ktorá v danom prípade prejednala a rozhodla spor, je zaujatá z dôvodu jej procesného postupu v konaní, už bola predmetom posudzovania zo strany súdu prvej inštancie nadriadeného súdu na základe žalobcami vznesenej námietky zaujatosti menovanej sudkyne. Krajský súd v Trnave prípisom z 29. mája 2009 sp. zn. 10NcC/26/2009 vrátil vec súdu prvej inštancie bez rozhodnutia o tejto námietke zaujatosti, nakoľko sa týkala výlučne procesného postupu menovanej sudkyne v konaní, a preto nebola spôsobilým dôvodom na jej vylúčenie z veci (§ 14 ods. 3, § 15a ods. 5 O. s. p. účinného do 30. júna 2016). Dovolací súd poukazuje na to, že uvádzané dôvody zaujatosti sudkyne JUDr. Oľgy Csémyovej spočívajúce v jej procesnom postupe v konaní, nie sú ani podľa novej právnej úpravy § 49 ods. 3 C. s. p. v spojení s § 53 ods. 3 C. s. p. prípustným dôvodom námietky zaujatosti (súd na takúto námietku zaujatosti neprihliada).

21. I vo veci oznámenia vec prejednávajúcej sudkyne JUDr. Oľgy Csémyovej, že je z konania v tejto veci vylúčená, z dôvodu žalobcami podaného trestného oznámenia vo veci podozrenia zo spáchania viacerých trestných činov skupinou osôb, do ktorej žalobcovia zaradili aj ju, Krajský súd v Trnave v uznesení zo 6. júna 2012 sp. zn. 10NcC/12/2012 menovanú sudkyňu z prejednávania a rozhodovania daného sporu nevyvlúčil, keď dospel k záveru, podľa ktorého dôvody vylúčenia namietanej sudkyne, spočívajúce v podaní trestného oznámenia na sudcu, nie sú takou deformáciou inak neutrálneho vzťahu sudcu a účastníka, ktorá by sudcu robila neschopným vec účastníka prejednať a rozhodnúť bez zreteľa na takúto okolnosť. S týmto záverom sa potom stotožňuje i dovolací súd.

22. Dovolací súd v tejto súvislosti dodáva, že predpokladom skutočného uplatnenia zásady rovnosti účastníkov v konaní a zaistenia záruk správneho a spravodlivého rozhodnutia je, aby v konaní konal a rozhodoval sudca nezaujatý, ktorý nie je v žiadnom osobnom vzťahu k stranám a k ich zástupcom a ktorý nie je žiadnym spôsobom zainteresovaný na výsledku konania. V súlade s tým zákon v ustanovení § 14 ods. 1 O. s. p. (v súčasnosti § 49 ods. 1 C. s. p.) konštruoval ako dôvody vylúčenia sudcu - sudcov pomer k veci, k stranám alebo ich zástupcom. Zákon zakladá vylúčenie sudcu na existencii určitého dôvodu vymedzeného takými konkrétne označenými a zistenými skutočnosťami, vo svetle ktorých sa javí sudcova nezaujatosť pochybnou. Vylučuje sa tým subjektívny pohľad na vylúčenie sudcu; na to, aby bol sudca vylúčený, nemôžu postačovať pocity účastníka (strany sporu) o tom, že možno mať pochybnosti o nezaujatosti sudcu, ale musí byť zistený dôvod, z ktorého vyplýva, že možno pochybovať o sudcovej nezaujatosti. V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu predpokladá až do predloženia dôkazu opaku (Piersach proti Belgicko - rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 1. októbra 1982). Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť (k tomu pozri napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 16/00). Nestrannosť sudcu je zvyčajne definovaná ako absencia predsudku alebo zaujatosti v konkrétnej veci. V zmysle stabilizovanej judikatúry aj Európskeho súdu pre ľudské práva objektívna nestrannosť sa nikdy neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností. Platí tu tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Sudcov pomer k účastníkom alebo ich zástupcom môže byť založený predovšetkým na príbuzenskom alebo jemu obdobnom vzťahu, ktorému na roveň môže v konkrétnom prípade stáť vzťah priateľský, či naopak, zjavne nepriateľský. Do úvahy

prichádza aj vzťah ekonomickej závislosti. K záveru o tom, že sudca je vylúčený, nie je síce potrebné, aby bolo preukázané, že je zaujatý; postačuje, ak možno mať so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom pochybnosti o jeho nezaujatosti (k tomu pozri tiež uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Ndz/ 3/2011, sp. zn. 6 Ndz/7/2011).

23. Podanie trestného oznámenia na konajúceho sudcu (resp. sudcov) stranou sporu alebo jeho zástupcom vo všeobecnosti automaticky nezakladá dôvod, pre ktorý by sudca mal byť vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, pretože každý prípad je potrebné posudzovať individuálne a zisťovať, či existuje zákonný dôvod podľa § 49 ods. 1 C. s. p. na vylúčenie sudcu, resp. sudcov z prejednávania a rozhodovania konkrétnej veci. Námietka zaujatosti, uplatnená stranou sporu voči sudcovi, ktorý prejednáva a rozhoduje vec, sa nemôže zakladať na hypotézach, domnienkach alebo subjektívnych pocitoch strany, pretože potom by sa mohlo stať, že strana sporu by účelovo podávala trestné oznámenie na konajúceho sudcu (resp. sudcov) za účelom dosiahnutia jeho vylúčenia z prejednávania a rozhodovania veci s kalkuláciou, že týmto postupom dosiahne to, že jeho vec prejedná a rozhodne iný sudca (resp. sudcovia), ktorý sa, podľa jeho subjektívneho názoru, javí ako "vhodnejší". Práve osobnosť sudcu musí byť zárukou spravodlivého, nestranného a objektívneho súdneho konania (viď uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 4. augusta 2010, sp. zn. 2Ndob/39/2010).

24. Krajský súd v Trnave uznesením z 30. januára 1997 sp. zn. 3Nc/1/97 nevylúčil z prejednávania a rozhodovania tejto veci ani ostatných sudcov občiansko-právneho úseku Okresného súdu Dunajská Streda. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobca 1/ vzniesol námietku zaujatosti voči týmto sudcom bez špecifikácie jednotlivých osôb a jej dôvodov. V danom prípade išlo o subjektívny dojem žalobcu 1/ bez konkrétneho objektívneho dôvodu, keďže nešpecifikoval dôvody svojej námietky a ani neuviedol sudcov súdu prvej inštancie, voči ktorým by jeho námietky mali smerovať.

25. Ani dovolací súd (samostatne posudzujúc, či boli u JUDr. Olgy Csémyovej, ako aj u ostatných sudcov Okresného súdu Dunajská Streda, dané dôvody pre jej/ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, vyplývajúce z podaní žalobcov v konaní pred súdom prvej inštancie), nezistil existenciu žalobkyňou 2/ opakovane tvrdených dôvodov zaujatosti tejto sudkyne, ktoré by ju z prejednávania a rozhodovania sporu vylučovali, resp. nezistil dôvody, ktoré by vylučovali aj ostatných sudcov Okresného súdu Dunajská Streda z prejednávania a rozhodovania daného sporu. Žalobkyňou 2/ uvádzané dôvody zaujatosti menovanej sudkyne, spočívajúce v jej procesnom postupe v konaní, nie sú ani podľa novej právnej úpravy § 49 ods. 3 C. s. p. v spojení s § 53 ods. 3 C. s. p. prípustným dôvodom námietky zaujatosti. Dôvodom pre jej vylúčenie nebol ani jej subjektívny pocit, že sa cíti byť vo veci zaujatá, z dôvodu žalobcami podaného trestného oznámenia (aj) voči jej osobe, keďže uvedené vo všeobecnosti automaticky nezakladá dôvod, pre ktorý by sudca mal byť vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. U ostatných sudcov daného súdu konkrétny dôvod zaujatosti nebol ani len tvrdený.

26. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne 2/ nie je podľa § 420 písm. e/ C. s. p. prípustné.

27. Podľa § 420 písm. f/ C. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

28. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva.

29. Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (m. m. I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu by došlo vtedy, ak by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ak by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98). Z judikatúry tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94). Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94). K odňatiu práva na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy preto dochádza aj vtedy, ak sa niekto („každý“) domáha svojho práva na súde, ale súdna ochrana tomuto právu nie je priznaná, alebo nemôže byť priznaná v dôsledku konania súdu, ktoré je v rozpore so zákonom (III. ÚS 7/08). Nesprávne vyhodnotenie obsahu žaloby (ako i ďalších podaní žalobcov) z hľadiska času a rozsahu uplatnených nárokov súdom, z dôvodu neodstraňovania jej väd postupom podľa § 43 a nasl. O. s. p. (a následne z toho vyplývajúci záver súdov o oneskorenom uplatnení žalovaného nároku, teda o jeho premlčaní), bez ďalšieho vedúce k zamietnutiu žaloby, treba považovať za odopretie ústavou upraveného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 37/95), v konečnom dôsledku znamenajúceho odmietnutie spravodlivosti (denegatio iustitiae) a naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f/ C. s. p.

30. Najvyšší súd Slovenskej republiky už vo viacerých rozhodnutiach uviedol, že o odňatie možnosti pred súdom konať ide tiež v prípade takého postupu súdu, ktorý sa odmietne zaoberať meritom vecí, hoci procesné predpoklady pre taký postup nie sú dané (viď R 23/1994 a R 4/2003, ale aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996 a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veciach sp. zn. 1 Cdo 41/2000, 2 Cdo 119/2004, 3 Cdo 108/2004, 3 Cdo 231/2008, 4 Cdo 20/2001). V uvedených rozhodnutiach prijaté závery sú aktuálne a pre súdnu prax použiteľné aj po 1. júli 2016 (nová procesnoprávna úprava nahradila dovtedajší pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ terminologicky správnym pojmom „právo na spravodlivý proces“, ktorého obsahové znaky vyplývajú z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu).

31. Hoci žalobkyňa 2/ formálne označila za vadu podľa § 420 písm. f/ C. s. p. tzv. „nepreskúmateľnosť“ rozhodnutia odvolacieho súdu, podľa obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 C. s. p.) namietala skutočnosť, že oba sudy nižších inštancií nesprávne interpretovali jej podanie (žalobu) a na ňu nadväzujúce ďalšie podania, keď z nich nevyvodili, že predmetom sporu bol od počiatku (o. i.) i nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Z dôvodu tohto pochybenia následne sudy nesprávne vyvodili, že tento nárok sa stal predmetom sporu až na základe podania z 27. mája 2002, a z dôvodu vznesenej námietky premlčania, tento ako premlčaný, nebolo možné priznať. Dovolací súd poukazuje na to, že nesprávna interpretácia žaloby súdom prvej inštancie (i odvolacím súdom) a tomu zodpovedajúci následný nesprávny procesný postup týchto súdov pri jej prejednávaní (neodstraňovanie jej väd), sám o sebe neznamená, že i rozhodnutia týchto súdov sú nepreskúmateľné. Nepreskúmateľnosť, ako vada zakladajúca prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p., sa totiž vzťahuje k samotnému rozhodnutiu súdu (t. j. ak jeho písomné vyhotovenie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu) a nie k procesnému postupu súdu, ktorý vydaniu rozhodnutia predchádzal.

32. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariača možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj judikát R 129/1999 a rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo

6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pojem „procesný postup“ súdu je potrebné vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

33. Na druhej strane, pokiaľ ide o nepreskúmateľnosť súdneho rozhodnutia, je potrebné poukázať na to, že na rokovaní občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 3. decembra 2015, bolo prijaté zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

34. Uvedené stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, považuje dovolací súd za plne opodstatnené aj v preskúmvanej veci. Dovolací súd dodáva, že obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

35. V danej veci rozsudok súdu prvej inštancie obsahuje podrobné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré zamietol žalobu z dôvodu premlčania nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, s ohľadom na skutočnosť, že tento si žalobcovia v konaní uplatnili až podaním z 27. mája 2002, teda po uplynutí subjektívnej premlčacej lehoty podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Na právnom názore o premlčaní tohto nároku založil svoje rozhodnutie aj odvolací súd, stotožnil sa so skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie, ako i s jeho právnym posúdením veci (v otázke premlčania uplatneného nároku) a doplnil, že vzhľadom na uplynutie objektívnej 3-ročnej premlčacej doby dňom 31. júla 2001, nebolo ďalej potrebné už skúmať plynutie subjektívnej 2-ročnej premlčacej doby, pričom zároveň neprichádzalo do úvahy vychádzať z 10-ročnej premlčacej doby v prípade úmyselného bezdôvodného obohatenia, keďže z konania nijako nevyplýval úmysel žalovanej získať bezdôvodné obohatenie na úkor žalobcov. Rozhodnutia oboch súdov nižších inštancií tak zodpovedali požiadavkám kritérií na odôvodnenie súdnych rozhodnutí podľa § 157 ods. 2 O. s. p. účinného do 30. júna 2016, pričom za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. nemožno v žiadnom prípade považovať to, že súdy neodôvodnili svoje rozhodnutia podľa predstáv žalobkyne 2/.

36. Vzhľadom na obsahové vymedzenie dôvodu dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. žalobkyňou 2/, dovolací súd predovšetkým skúmal, či v danom prípade súdy (tak súd prvej inštancie ako i odvolací súd) procesne správne postupovali pri interpretácii žaloby a na ňu nadväzujúcich podaní žalobcov a či dospeli k správnejmu záveru, že žalobcovia si nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie ich nehnuteľností žalovanou bez uzavretej nájomnej zmluvy uplatnili až podaním z 27. mája 2002, teda po uplynutí premlčacích lehôt a či, keď žalobu zamietli iba z tohto dôvodu, bez jej meritórneho prejednanja, neznemožnili žalobkyňi 2/, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Po preskúmaní veci dospel k záveru, že žalobkyňa 2/ vytýka túto vadu konania dôvodne.

37. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobcovia sa žalobou podanou na súd prvej inštancie dňa 30. septembra 1996 domáhali proti žalovanej uloženia povinnosti vypratáť pozemky (nádvorie na parc. č. 25 a záhradu na parc. č. 26 vedené na LV č. XXXX, k. ú.: Š.), ďalej uloženia povinnosti zdržať sa užívania a akéhokolvek zásahu do týchto nehnuteľností, ako i zaplatať okrem nájomného aj odškodné vo výške 1.000 Sk mesačne od 1. septembra 1996 až do vypratania a odovzdania pozemkov. Svoje nároky po

skutkovej stránke vymedzili tak, že „sú vlastníkami nehnuteľností v kat. úz. Š., vedených na LV č. XXXX a to parc. č. 25 ako dom súp. č. 854 a nádvorie vo výmere 461 m² a parc. č. 26 záhrada vo výmere 246 m². Dom nachádzajúci sa na parc. č. 25 má charakter rodinného domu, pričom v dome sa nachádza 3- izbový byt ako i povalové a pivničné priestory. Žalovaná užíva rodinný dom aj s pozemkami na základe ústnej dohody - ústne uzavretej nájomnej zmluvy o prenájme rodinného domu a pozemkov za dohodnutý nájom 2.500 Sk mesačne s platnosťou od 1. apríla 1994, ktorú žalobcovia uzavreli v byte žalovanej dňa 8. apríla 1995. Okrem tejto ústnej dohody - zmluvy, žalobcovia so žalovanou uzavreli - podpísali nájomnú zmluvu o prenájme 3 - izbového bytu, návrh ktorý vypracovala Realitná spoločnosť VÚB v Bratislave. Do 14-ich dní sa žalobcovia zaviazali predložiť na podpis písomné vyhotovenie nájomnej zmluvy na ostatné nehnuteľnosti, ktoré žalovaná okrem bytu prenajala. Dňa 21. apríla 1995 žalobcovia túto nájomnú zmluvu žalovanej predložili na podpis, ale táto ju odmietla podpísať. Preto ohľadne nebytových priestorov v dome a ohľadne pozemkov, žalobcovia majú so žalovanou platne uzavretú len ústnu dohodu - nájomnú zmluvu. Listom z 28. mája 1996 dali žalobcovia podľa § 677 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka vo vzťahu k užívaniu pozemkov výpoveď s tým, že trojmesačná výpovedná lehota jej začala plynúť 1. júna 1996 a skončila 31. augusta 1996. Po uplynutí 3 mesačnej výpovednej lehoty žalovaná prenajaté pozemky neuvolnila a nevypratala. Naďalej užíva drobné stavby v záhrade a nepovolenú stavbu - garáž na dvore. Naďalej užíva uvedené pozemky a nechce ich vypratať“. K žalobe pripojili ako listinný dôkaz Zmluvu o nájme, predmetom ktorej bol byt II. kategórie, nachádzajúci sa v domovej nehnuteľnosti v Š., na ul. S. XX, postavenej na parc. č. 25 o výmere 461 m², súp. č. 854, s nájomom na dobu neurčitú, so začiatkom od 1. apríla 1994 s tým, že pozemok, na ktorom je postavený dom, v ktorom sa byt nachádza, ani pozemok, ktorý patrí k domu (záhrada) a parc. č. 26 o výmere 246 m², ako i priestory v dome (pivnica a podkrovia), predmetom nájmu podľa tejto zmluvy neboli a ich užívanie malo byť predmetom osobitnej zmluvy (čl. XI bod 4 Zmluvy). K žalobe ďalej pripojili Zápisnicu o odovzdaní bytu z 8. apríla 1995, Výpočtový list pre výpočet nájomného a služieb z 8. apríla 1995, žalovanou nepodpísanú Zmluvu o nájme, predmetom ktorej boli pivnica (28,77 m²) a povalové priestory (47,45 m²), nachádzajúce sa v danej domovej nehnuteľnosti, ako aj pozemok, na ktorom je postavený dom (čiže dvor - parc. č. 25 o výmere 461 m²) a pozemok, ktorý patrí k domu (čiže záhrada - parc. č. 26 o výmere 246 m²), s dobou nájmu na dobu neurčitú, so začiatkom nájmu od 1. apríla 1994, výpoveď z nájomnej zmluvy z 28. mája 1996 ohľadne užívania pozemku, na ktorom je postavený dom (čiže dvor - parc. č. 25 o výmere 461 m²) a pozemku, ktorý patrí k domu (čiže záhrada - parc. č. 26 o výmere 246 m²) s výpovednou lehotou 3 mesiace (žalovanou prevzatá dňa 30. mája 1996), príslušný LV č. XXXX (ďalej len „listinné dôkazy pripojené k žalobe“).

38. Podaním doručeným súdu dňa 19. mája 1997 žalobcovia skutkovo odôvodňovali žalobou uplatnené „odškodné“ tak, že „skončením nájmu (výpoveďou z 28. mája 1996) bol nájomca povinný vrátiť prenajatú vec v stave v akom ju prevzal, a teda žalovaná si neplnila túto svoju povinnosť vo vzťahu k nádvoriu a záhrade (tieto nevypratala), a užíva nehnuteľnosti aj po skončení nájmu. Jej konanie je v rozpore so zákonom - dobrými mravmi, čím svojím konaním poškodzuje žalobcov na ich vlastníckych právach a zabraňuje im, ich vlastníctvo užívať, požívať jeho plody a úžitky a voľne s ním nakladať. Týmto im spôsobuje ujmu majetkovú (hospodárenie na pozemku) ako i nemajetkovú (užívanie na trávenie voľného času), čo žiadali odškodniť“. V tomto podaní zároveň uviedli, že „V zmysle § 676 ods. 2 Občianskeho zákonníka, to, ak nájomca užíva vec aj po skončení nájmu, nie je zrejme trestným činom. Žalobcovia nemienia žalovanú v uvedenej veci trestne stíhať, ale náhradu škody za porušenie povinnosti v zmysle § 424 Občianskeho zákonníka, si nárokovujú, a to v symbolickej sume 1.000 Sk mesačne až do vypratania nehnuteľnosti. Výšku náhrady škody - ako odškodného za ich materiálnu i nemateriálnu ujmu si potom určuje sama žalovaná, keďže ona rozhoduje o tom, či a kedy nehnuteľnosti dobrovoľne uvoľní. Ponechávajú to na rozhodnutie súdu, ale osobne sa nazdávajú, že je potrebné prelomiť bariéru v súdnej praxi a už v občianskoprávnom konaní zaviazat' odsúdeného aj na zaplatenie škody, za majetkovú a nemajetkovú ujmu, ktorú spôsobil tým, že si nesplnil svoju povinnosť (§ 682 Občianskeho zákonníka)“.

39. Podaním z 29. novembra 2001 žalobcovia oznámili súdu, že „nakoľko žalovaná byt a sporné nehnuteľnosti - rodinný dom a záhradu užíva aj s manželom naďalej, hoci nájomné prestali už platiť, majú manželia Vokalikovi nedoplatok na nájomnom k 31. júlu 2001 v sume 145.040 Sk. Cestou svojho právneho zástupcu podali na súd žalobu na zaplatenie nájomného. Vzhľadom k tomu, že nedoplatok

môžu vymáhať len 3 roky spätne, môžu si uplatniť nárok len na zaplatenie sumy 90.000 Sk. Zostatok - pohľadávka vo výške 55.040 Sk by bola pre nich už navždy stratená, nebyť tohto súdneho konania sp. zn. 5C/171/96. V rozsudku tejto žaloby je žalovaná povinná vypratáť pozemky a zaplatiť okrem nájomného aj odškodné vo výške 1.000 Sk mesačne od 1. septembra 1996 až do vypratania. Zastupovaním vo veci poveria JUDr. Zányiho, ktorý v prípade potreby žalobu pozmení - aktualizuje na súčasný stav“.

40. Na pojednávaní konanom dňa 21. mája 2002 žalobcovia zobrali žalobu, v časti vypratania pozemkov a zdržania sa užívania nehnuteľností, späť s tým, že naďalej trvajú na zaplatení nájomného a odškodného. Zároveň uviedli, že v lehote 10 dní vyšpecifikujú petit žaloby. Na to súd prvej inštancie uznesením konanie v tejto časti zastavil.

41. Žalobca 1/ prostredníctvom svojho právneho zástupcu, túto špecifikáciu vykonal podaním z 24. mája 2002, doručeným súdu prvej inštancie dňa 27. mája 2002. V ňom uviedol, že „V žalobe je uvedený výrok, že žalobcovia žiadajú zaplatiť od žalovanej odškodné vo výške 1.000 Sk mesačne od 1. septembra 1996 až do vypratania a odovzdania pozemkov. Vzhľadom na skutočnosť, že výrok o vypratání a odovzdaní pozemkov zobrali späť a vzhľadom k tomu, že na Okresný súd Dunajská Streda podali žalobu o zaplatenie nájomného vrátane nájomného za predmetné pozemky (sp. zn. 4C/102/01), touto žalobou sa domáhajú priznania odškodného za obdobie od 1. septembra 1996 do 31. júla 1998 v sume 59 x 1000 Sk = 59.000 Sk. Taktiež sa touto žalobou domáhali od žalovanej zaplatenia nájomného, avšak svoju žalobu v tomto smere bližšie nešpecifikovali, pričom neboli vyzvaní na odstránenie vád žaloby a na jej upresnenie. Preto týmto podaním upresňujú, že si voči žalovanej uplatňujú nájomné za obdobie od 1. septembra 1996 do 31. júla 1998 za 59 mesiacov po 2.500 Sk = 147.500 Sk, pritom odvolávajú sa na uzavretú zmluvu o nájomnom v byte žalovanej, kde bola výpočtovým listom stanovená výška nájomného v sume 2.500 Sk a záloha na vodné a stočné v sume 104 Sk, všetko od 1. apríla 1995. Na základe týchto skutočností navrhli, aby súd rozsudkom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne sumu 206.500 Sk“.

42. Podaním z 30. mája 2002 žalobkyňa 2/ oznámila súdu, že sa „pripája k vyššie uvedenému podaniu svojho manžela a žiada, aby súd rozsudkom zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne odškodné v sume 59.000 Sk a nájomné v sume 55.040 Sk s 1, 5 % mesačným úrokom od 1. mája 1994“.

43. Podaním zo 4. augusta 2002 žalobca 1/ opravil svoje predchádzajúce podanie z 24. mája 2002 v časti uplatneného nájomného tak, že „toto si uplatňuje za obdobie od 1. apríla 1994 do 31. júla 1998 vo výške nedoplatku 55.040 Sk spolu aj s príslušenstvom, t. j. 1,5% za každý mesiac omeškania. Preto navrhol, aby súd rozsudkom zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne titulom náhrady škody sumu 59.000 Sk a titulom zaostalého nájomného sumu 55.040 Sk s 1, 5 % mesačným úrokom od 1. mája 1994 až do zaplatenia“.

44. Podaním z 8. decembra 2009 žalobcovia navrhli, aby do konania na strane žalovaných pristúpili ďalšie subjekty (Š. B., P. D., I. D.) z dôvodu, že títo (ako manžel, dcéra a zať žalovanej) spolu so žalovanou užívali rodinný dom s pozemkami bez právneho dôvodu od 1. apríla 1994. Uviedli, že „v čase podania žaloby vychádzali z platnosti nájomnej zmluvy, ktorú podpísala len žalovaná a preto žalovali len ju. Medzitým sa však zistilo, že uvedená nájomná zmluva je neplatná a že manželia B. a všetci tí, ktorí s nimi užívali nehnuteľnosť od 1. apríla 1994, ju užívali bez právneho dôvodu. Preto sú povinní bezdôvodné obohatenie vydať všetci a to spoločne a nerozdielne“. Súd prvej inštancie ich vstup do konania pripustil uznesením zo 14. januára 2010 č. k. 5C/171/1996-184.

45. Podaním zo 7. decembra 2009 žalobcovia „upresnili svoje opravné podanie z 27. mája 2002“ tak, že navrhli, aby súd „uložil žalovanej povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom sumu 9.718,23 eur s príslušenstvom špecifikovaným v tomto podaní.“ Uviedli, že „opravným podaním z 3. júna 2002 žiadali, aby bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť im spoločne a nerozdielne titulom náhrady škody sumu 59.000 Sk a titulom zaostalého nájomného sumu 55.040 Sk s 1, 5 % mesačným úrokom od 1.

mája 1994 do zaplataenia. Nakoľko súd o týchto návrhoch ani s odstupom času 7 rokov a 6 mesiacov nerozhodol, žalobcovia dopĺňajú opravné podanie z 3. júna 2002 na základe relevantných skutočností, že nájomná zmluva, od ktorej odvodzovali svoje právo na zaplataenie nedoplatkov z nájmu, je neplatná, a týmto majú nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie ich nehnuteľností bez právneho dôvodu. Svoje podanie dopĺňajú z dôvodu, že ich súd na pojednávaní dňa 30. novembra 2009 vyzval, aby upresnili svoj návrh v lehote 10 dní pod následkom zastavenia konania. Zároveň pri tomto doplnení vychádzajú z potvrdenia realitnej kancelárie REALITY - SAMBA zo 7. októbra 2002 a uznesenia o výške jednotného nájomného v rodinných domoch žalobcov za obdobie od 1. januára 1994 do 31. decembra 2009“.

46. Podaním z 12. marca 2010 žalobcovia vymedzili žalobný návrh s ohľadom na pripustenie vstupu ďalších subjektov do konania - bod 66.

47. Na pojednávaní konanom dňa 1. júna 2010 žalobca 1/ uviedol, že žiada rozšíriť návrh na istinu 9.718 eur za obdobie od 1. apríla do 31. júla 1998, pričom vychádzal zo sumy 3.485 Sk mesačne za rok 1994, za rok 1995 zo sumy 4.985 Sk a zohľadnil aj platby zaplataené žalovanými. Preto znížil žalovanú istinu na 4.000 Sk. V roku 1996 bola výška nájomného 7.000 Sk, z ktorej sumy odpočítal zaplataené platby 1.500 Sk a preto žaluje iba 5.500 Sk. Žalovaní v rokoch 1997 až 1998 platili 1.500 Sk, čo zohľadnil pri žalovanom nároku a za rok 1997 žiadal 7.000 Sk a v roku 1998 - 8.500 Sk. Súčet nájomného za tieto roky od 1. apríla 1994 do 31. júla 1998 potom predstavuje sumu 9.718, 23 eur. Uviedol, že „pokiaľ súd pripustí túto zmenu (rozšírenie) petitu žaloby, v časti náhrady škody zoberie žalobu späť, nakoľko tento rozšírený návrh už zahŕňa i náhradu škody. Uviedol, že „žalovaná sa z nehnuteľností žalobcov odsťahovala a od 1. januára 1998 býva u svojho druhu vo B. K. P. Š. B. sa tiež odsťahoval a od 1. decembra 1998 je ubytovaný v J. Ú. B. Č.. Od 1. decembra 1998 nehnuteľnosti obývali iba I. a P. D. so svojimi maloletými deťmi“.

48. Súd prvej inštancie na tomto pojednávaní uznesením navrhovanú zmenu žalobného návrhu pripustil (t. j. že žalovaní 1/, 2/, 3/, 4/ sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ sumu 9.718,23 eur s príslušenstvom špecifikovanom na č. l. 199). Zároveň uznesením zastavil konanie v časti uplatnenej náhrady škody (toto rozhodnutie o zastavení konania Krajský súd v Trnave uznesením z 28. marca 2013 č. k. 9Co/28/2013-349 potvrdil). Na tomto pojednávaní žalovaní vzniesli námietku premlčania uplatneného nároku, a súd prvej inštancie vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu zamietol (v poradí prvý rozsudok z 1. júna 2010 č. k. 5C/171/1996-235).

49. Na odvolanie žalobcov Krajský súd v Trnave uznesením z 28. marca 2013 č. k. 9Co/26/2013-342 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.

50. Podaním z 26. februára 2015 žalobcovia vzali žalobu voči žalovaným 2/, 3/ a 4/ späť. Uznesením z 23. júla 2015 č. k. 5C/171/1996-588 súd konanie voči žalovaným 2/, 3/ a 4/ zastavil.

51. Vo svojom záverečnom návrhu si žalobcovia s odkazom na znalecký posudok č. 25/2015 (č l. 595) vyčísľili uplatnený nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za žalované obdobie na sumu 12.010, 11 eur, pričom tento rozšírili o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia aj za mesiac júl 1998 v sume 246 eur a teda pôvodne vyčísľený nárok 9.718,23 eur navýšili o sumu 2.537,88 eur, čím celkovo žiadali zaplatiť sumu 12.256, 11 eur s príslušenstvom.

52. Súd prvej inštancie navrhovanú zmenu žaloby pripustil na pojednávaní konanom dňa 16. februára 2016, na ktorom zároveň vyhlásil (v poradí druhý) rozsudok, ktorým žalobu z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie (keď na strane žalovaných mali vystupovať obaja manželia B. ako nerozluční procesní spoločníci) zamietol (rozsudok zo 16. februára 2016 č. k. 5C/171/1996-726). Krajský súd v Trnave uznesením z 24. augusta 2016 č. k. 10Co/272/2016-760 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

53. Na pojednávaní konanom dňa 14. marca 2017 súd prvej inštancie vyhlásil (v poradí tretí) rozsudok,

ktorým žalobu z dôvodu premlčania nároku, zamietol (rozsudok zo 14. marca 2017 č. k. 5C/171/1996-806). Krajský súd v Trnave rozsudkom z 22. novembra 2017 č. k. 10Co/221/2017-841 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

54. Už Krajský súd v Trnave vo svojom uznesení, ktorým zrušil (v poradí prvý) rozsudok súdu prvej inštancie (č. l. 342) konštatoval, že „sa súd prvej inštancie nevysporiadal s uplatneným nájomným resp. bezdôvodným obohatením za užívanie pozemkov (pričom táto skutočnosť je imanentnou súčasťou návrhu od jeho podania). Pri konštatovaní premlčania nároku na bezdôvodné obohatenie nie je zrejmé, či sa toto premlčanie vzťahuje na nájomné, resp. bezdôvodné obohatenie za užívanie bytu alebo aj bezdôvodné obohatenie za užívanie pozemkov“. V ďalšom konštatuje viacero nedostatkov vo vykonanom (resp. nevykonanom) dokazovaní, ktoré viedli k nepreskúmateľnosti rozhodnutia. Z vykonaného dokazovania podľa názoru odvolacieho súdu „vôbec nie je zrejmé, za užívanie akých nehnuteľností vlastne žalobcovia požadujú uplatnené sumy (rodinný dom alebo byt v bytovom dome, pozemok, garáž resp. nebytové priestory), či všetky tieto nehnuteľnosti boli užívané všetkými žalovanými a v akom rozhodnom období“. V súvislosti s posúdením námietky premlčania ako dôvodnej odvolací súd poznamenal, že „aj tento úsudok súdu prvej inštancie bude potrebné v ďalšom konaní prehodnotiť. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia nemožno vyhovieť z dôvodu, že tento bol uplatnený až 10. decembra 2009, pričom opomenul účinky spojené s podaním návrhu a precízne uplatňovanie právnych dôsledkov plynutia času v súvislosti s následným rozširovaním žalobného návrhu“. Odvolací súd následne zdôraznil, že „podstatnou okolnosťou je len to, či si žalobcovia uplatňujú podaním z 10. decembra 2009 rovnaké plnenie aj po všetkých vykonaných zmenách (len z iného právneho dôvodu), alebo či si uplatňujú aj iné plnenie - iný nárok (a kedy tento vzniesli). V ďalšom konaní sa súd prvej inštancie sústreďuje na vykonanie dokazovania súvisiaceho s ustálením skutočnosti, čo žalobcovia žiadali v návrhu na začatie konania (plnenie v akej výške, za užívanie akých nehnuteľností a za aké obdobie) a či zmeňujúcimi návrhmi v priebehu konania nedošlo k zmene výšky požadovaného plnenia, k zmene rozsahu užívaných nehnuteľností alebo k zmene obdobia, za ktoré je plnenie žiadané, a či v tomto ohľade nedošlo k premlčaniu časti požadovaného plnenia“.

55. Dovolací súd má za to, že sudy vyššie uvedeným záverom, pri svojom ďalšom procesnom postupe nevenovali dostatočnú pozornosť, keď bez ďalšieho ustálili, že žalobcovia si nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatnili až podaním z 27. mája 2002, teda v čase, kedy ohľadne tohto nároku uplynula, tak subjektívna ako i objektívna premlčacia doba. Dovolací súd v prvom rade poukazuje na to, že žalobcovia svoje nároky uplatňovali viacerými podaniami (viď body 59 až 73), ktoré najmä z hľadiska vymedzenia skutkových okolností, z ktorých jednotlivé nároky vyvodzovali, neboli príliš jasné a zrozumiteľné. Na to, aby potom sudy ustálili, že predmetom pôvodnej žaloby nebol nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (tento mal byť podľa nich uplatnený až 27. mája 2002), boli povinné v konaní postupovať podľa § 43 a nasl. O. s. p. účinného do 30. júna 2016 a žalobcov vyzvať na odstránenie väd žaloby. Žalobcovia totiž už v pôvodnej žalobe vymedzili svoje nároky, ako: „vypratanie nehnuteľností“, zdržanie sa užívania a zásahov“, „nájomné“ a „odškodné vo výške 1.000 Sk mesačne od 1. septembra 1996 až do vypratania a odovzdania pozemkov“ (celkovo teda išlo o 4 nároky), ktoré následne ďalšími podaniami „upravovali“, čo do výšky, obdobia i právneho základu. Z hľadiska skutkového, tieto však odôvodňovali iba tvrdením o svojom vlastníctve k nehnuteľnostiam, ktoré sčasti žalovaná užíva na základe ústnej dohody z 8. apríla 1995 (rodinný dom a pozemky) za dohodnutý nájom 2.500 Sk mesačne, na základe písomne uzavretej nájomnej zmluvy k 3- izbovému bytu a sčasti (zvyšné bližšie nešpecifikované nehnuteľnosti) bez uzavretej nájomnej zmluvy. Ďalšou (a pre charakter uplatnených nárokov rozhodujúcou) bola nimi tvrdená skutočnosť, že listom z 28. mája 1996 dali žalovanej ohľadne užívania pozemkov výpoveď s trojmesačnou výpovednou lehotou, ktorá uplynula dňom 31. augusta 1996. Ani po uplynutí výpovednej lehoty žalovaná prenajaté pozemky neuvolnila a nevypratala, naďalej tieto užíva, a užíva aj drobné stavby v záhrade a garáž na dvore. Žalobcovia teda podanú žalobu nevymedzili spôsobom podľa § 79 ods. 1 O. s. p. a riadne neopísali rozhodujúce skutočnosti tak, aby bolo zo žaloby zrejmé, čoho sa podanou žalobou vlastne domáhajú (napr. vôbec skutkovo nešpecifikovali svoj nárok na „nájomné“ - a teda nebolo zrejmé, či ide o dlžné nájomné počas trvania nájomného vzťahu alebo o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľností bez

nájomnej zmluvy, resp. po jej ukončení, príp. z neplatnej nájomnej zmluvy a rovnako skutkovo nevymedzili ani uplatnený nárok na „odškodné“ - či to bol nárok na náhradu škody za znemožnenie užívania svojich nehnuteľností (napr. vo forme ušlého zisku) alebo práve tento mal mať charakter bezdôvodného obohatenia, keďže bol požadovaný a viazaný na okamih vypratania nehnuteľností). V tejto súvislosti dovolací súd dodáva, že v prípade užívania veci bez právneho dôvodu môže dôjsť k súbahu inštitútu bezdôvodného obohatenia a náhrady škody (viď i rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 12. mája 2005 sp. zn. 25Cdo/2434/2004). O zmätočnosti podanej žaloby svedčí i skutočnosť, že sama právna zástupkyňa žalovanej na pojednávaní konanom dňa 14. januára 2016 (teda s odstupom niekoľkých rokov) uviedla, že doteraz jej nie je známe, akú čiastku žalobcovia žiadajú od žalovanej a na základe akého právneho titulu. Bez toho, aby súdy najskôr postupom podľa § 43 a nasl. O. s. p. odstraňovali vady žaloby, nemohli bez ďalšieho konštatovať, že žalobcovia si nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia uplatnili až podaním z 27. mája 2002 (teda oneskorene). Ak si súdy neboli isté, čoho sa vlastne žalobcovia podanou žalobou domáhali (akých nárokov na akom skutkovom základe), mali najskôr žalobcov vyzvať na odstránenie väd žaloby. V súčasnosti totiž vyvstala situácia, že si jednotlivé podania žalobcov (vrátane žaloby) z hľadiska rozsahu uplatnených nárokov inak vysvetľujú samotní žalobcovia, inak súd prvej inštancie i odvolací súd, čo samo o sebe iba potvrdzuje nejasnosť podanej žaloby a potrebu odstraňovania jej väd. Dovolací súd v tomto smere poukazuje na to, že ak je podanie nejasné, tak si ho súd nemôže (re)interpretovať úplne podľa svojho uváženia. Ustanovenie § 124 ods. 1 C. s. p. (predtým § 41 ods. 2 O. s. p.), podľa ktorého súd každé podanie posudzuje podľa jeho obsahu, nemôže viesť k tomu, aby súd svojvoľne reinterpretoval nejasné podanie bez toho, aby sa zákonným spôsobom pokúsil o objasnenie prejavu vôle procesnej strany. Tento postup predpokladá § 129 C. s. p. (predtým § 43 O. s. p., k tomu pozri obdobne i nález Ústavného súdu SR zo 7. augusta 2018, sp. zn. II. ÚS 755/2017-89). Pri procesných úkonoch je rozhodujúci prejav vôle (platí tzv. teória prejavu, a nie teória vôle platiaca iba na súkromnoprávne úkony). Súd je povolaný na to, aby právo interpretoval, a preto musí pri svojom rozhodovaní vždy vec právne zhodnotiť sám. Uvedenú zásadu však nie je možné extenzívnym spôsobom vykladať tak, že súd v jej duchu môže naoktrojovať (vnútiť) žalobcovi aj proti jeho výslovnej vôli jeho výklad hmotnoprávnych ustanovení, podľa ktorých samotnú vec posúdi a tomuto prístupu aj podriadi súvisiacu procesnú situáciu.

56. I samotní žalobcovia napr. vo svojom podaní z 24. mája 2002 konštatovali, že v nároku uplatneného „nájomného“ svoju žalobu bližšie nešpecifikovali, a keďže neboli v tomto smere súdom vyzvaní na odstránenie väd žaloby (jej upresnenie), robia tak týmto podaním (t. j. požadujú nájomné za obdobie od 1. septembra 1996 do 31. júla 1998 za 59 mesiacov po 2.500 Sk = 147.500 Sk, odvolávajú sa na uzavretú zmluvu o nájomnom v byte žalovanej, kde bola výpočtovým listom stanovená výška nájomného v sume 2.500 Sk a záloha na vodné a stočné v sume 104 Sk, všetko od 1. apríla 1995). V tomto smere súdy prehliadli i tvrdenia žalobcov, že títo svoje nároky od počiatku skutkovo odvíjali z časového obdobia užívania nehnuteľností žalovanou od zániku nájomnej zmluvy (z dôvodu jej výpovede, neskôr z dôvodu jej neplatnosti) až po vypratanie nehnuteľností (teda ich užívania bez právneho dôvodu príp. na základe neplatného právneho úkonu, čo sú typické prípady skutkových podstat bezdôvodného obohatenia). Napokon i v navrhovanej zmene (navýšení) žalobného návrhu na sumu 9.718 eur (viď pojednávanie z 1. júna 2010) žalobca 1/ zdôraznil, že ak ju súd pripustí, zoberie žalobu v časti nároku na odškodnenie (náhrady škody) späť práve z dôvodu, že takto navýšená (zmenená) istina v sebe zahrňuje i túto náhradu škody, tzn. k späťvzatiu žaloby v časti náhrady škody žalobca 1/ pristúpil iba z dôvodu duplicity resp. pohltenia nároku na náhradu škody nárokom na „nájomné“.

57. Dovolací súd preto uzatvára, že vady v postupe a rozhodnutí súdu prvej inštancie vytýkané mu odvolacím súdom už v jeho zrušujúcom uznesení z 28. marca 2013 č. k. 9Co/26/2013-342 naďalej pretrvávajú a neboli doposiaľ odstránené. Tieto neboli odstránené ani v následnom konaní pred odvolacím súdom sp. zn. 10Co/221/2017. Naďalej nie je z podanej žaloby (najmä po skutkovej stránke) zrejmé, čo predstavovali jednotlivé, v žalobe uplatnené nároky (predovšetkým pokiaľ išlo o uplatnené „nájomné a odškodné“), či sa tieto mali týkať iba dlžného nájomného počas trvania nájomného vzťahu, alebo išlo o peňažný nárok za znemožnenie užívania svojho vlastníctva (náhradu škody) po zániku nájmu, alebo o nárok za užívanie nehnuteľností bez platnej nájomnej zmluvy, resp. po jej ukončení na podklade výpovede (tzv. bezdôvodné obohatenie) príp. či žalobcovia žiadali priznať všetky tieto nároky a

pod., ďalej nie je zrejme, užívania ktorých (konkrétnych) nehnuteľností sa jednotlivé nároky týkajú, ani to, či tieto nároky majú vyplývať z platnej nájomnej zmluvy (za obdobie jej platnosti vo forme napr. dlžného nájomného), z nájomnej zmluvy, ktorú žalobcovia považujú za neplatnú alebo z nájomnej zmluvy, ktorá bola z ich strany ukončená výpoveďou (vo forme bezdôvodného obohatenia). Bez upresnenia týchto skutočností (prostredníctvom odstraňovania väd žaloby), nie je potom možné tieto nároky ani právne vyhodnocovať z hľadiska včasnosti ich uplatnenia, príp. ich opodstatnenosti (t. j. zohľadniť dokedy žalovaná užívala tieto nehnuteľnosti a v akom rozsahu, aké úhrady, v akej výške, na základe akého právneho titulu a dokedy poskytovala žalovaná žalobcom za ich užívanie peňažné platby, ktoré skutočnosti potom nepochybne majú vplyv i na prípadný nárok žalobcov na vydanie bezdôvodného obohatenia).

58. V ustanovení § 124 ods. 1 C. s. p. (predtým § 41 ods. 2 O. s. p.) ide o dôležité interpretačné pravidlo, ktorého zmyslom je posúdiť podanie tak, aby jeho výklad zodpovedal skutočnej vôli konajúcej osoby v čase urobenia tohto úkonu. Pri posudzovaní procesného úkonu strany sporu podľa jeho obsahu nemôže súd určitému úkonu dávať iný význam, než ktorý zodpovedá obsahu úkonu, jeho vnútornej skladbe, logike, zvolenej argumentácii, v úkone použitým výrazovým prostriedkom a celkovému zmyslu úkonu strany sporu. Ak nastane situácia, pri ktorej je potrebné skúmať otázku, či existuje rozpor medzi prejavom strany sporu urobeným v úkone a jej vôľou, je potrebné akcentovať objektívne hľadisko. Aplikujúc toto hľadisko treba mať pri posudzovaní procesného úkonu strany sporu podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 C. s. p.) na zreteli to, ako v ňom bola navonok (objektívne) prejavovaná vôľa konajúceho, nie to, či je subjektívne (zo subjektívneho aspektu strany) zhoda medzi navonok urobeným procesným úkonom a vnútornou vôľou toho, kto úkon urobil. Civilné sporové konanie je ovládané zásadou iura novit curia (práva pozná súd). Strany sporu nie sú povinné uplatnený nárok, ani obranu proti nemu, právne kvalifikovať, pretože právna kvalifikácia veci je vecou súdu. Musia ale uviesť rozhodné skutočnosti, ktoré umožnia súdu, aby uplatnený nárok alebo obranu proti nemu právne kvalifikoval. Súd tak skúma, či tvrdené skutočnosti možno podriadiť pod hypotézu niektorej právnej normy tak, aby z dispozície tejto právnej normy bolo možné vyvodiť plnenie, prípadne určiť, či tu žalobcom požadovaný právny vzťah alebo právo je alebo nie je alebo potvrdiť také skutočnosti, ktoré bránia tomu, aby bolo žalobe vyhovené. Ak strana sporu uvedie rozhodujúce skutočnosti, z ktorých vyvodzuje ňou tvrdený nárok alebo obranu proti nemu, ale s týmito skutočnosťami spája nesprávne právne následky, nie je súd viazaný právnym názorom strany a je povinný posúdiť vec podľa tých právnych noriem, ktoré na tvrdený a súdom zistený skutkový stav dopadajú (viď uznesenie Najvyššieho súdu z 22. septembra 2010, sp. zn. 5Cdo/196/2009).

59. Ak súd prvej inštancie vyhodnotil obsah žaloby (z hľadiska rozsahu uplatnených nárokov) príp. i ďalšie procesné podania žalobcov tak, že jej predmetom nebol i nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, resp. že tento bol uplatnený až následne a teda je premlčaný, a to bez toho, aby najskôr postupom podľa § 43 a nasl. O. s. p., účinného do 30. júna 2016, odstraňoval jej vady spočívajúce v nedostatočnom pravdivom opísaní rozhodujúcich skutočností, z ktorých si jednotlivé nároky žalobcovia uplatňovali a tieto, inak nejasné, podania žalobcov svojvoľne reinterpretoval bez toho, aby sa zákonným spôsobom pokúsil o objasnenie prejavu vôle žalobcov, je ním prijatý záver o premlčaní uplatneného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, predčasný. Postup podľa § 43 ods. 1 a 2 O. s. p. bol aplikovateľný súdom prvej inštancie alebo odvolacím súdom v súlade s § 211 ods. 2 O. s. p., podľa ktorého „Ak tento zákon neustanovoval inak, pre konanie na odvolacom súde platili primerane ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie.“ Ani odvolací súd uvedeným spôsobom nepostupoval a nevyvodil právne dôsledky z absencie takéhoto postupu zo strany súdu prvej inštancie. Týmto postupom oboch súdov nižších inštancií sa žalobcom nedostalo súdnej ochrany, keďže o nimi uplatnenom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia súdy rozhodli iba tak, že tento je premlčaný, hoci doposiaľ nie je zrejme ani len časový okamih jeho uplatnenia na súde. Súdy tak konanie zaťažili vadou spočívajúcou v tom, že v dôsledku ich postupu znemožnili žalobkyni 2/, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C. s. p.). Pokiaľ táto vada nebola ani v konaní pred odvolacím súdom zhojená a táto skutočnosť bola dôvodom neúspechu strany sporu, konanie bolo potom postihnuté vadou predstavujúcou významný zásah do procesného postavenia tejto strany sporu, resp. porušením jej práva na spravodlivé súdne

konanie. I z ústavnoprávneho hľadiska bol takýmto vadným postupom súdov žalobcom znemožnený samotný prístup k súdnej ochrane (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 380/2013 z 28. októbra 2014).

60. Vada podľa § 420 písm. f/ C. s. p., potom zakladá jednak prípustnosť dovolania a je tiež dôvodom, pre ktorý musel dovolací súd rozhodnutia súdu prvej inštancie i odvolacieho súdu zrušiť, pretože rozhodnutia vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôžu byť vecne správne.

61. Dovolací súd preto rozhodnutia odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie zrušil (§ 449 ods. 1, 2 C. s. p.) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 C. s. p.).

62. V novom rozhodnutí súd prvej inštancie rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

63. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.